

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії
Навчальний рік 2021-2022

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ЕТИКА»

(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент: вибірковий

Форма здобуття освіти: очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 221 «Стоматологія»
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) «Стоматологія»

Другого магістерського рівня вищої освіти

Курс 1

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
філософії

Протокол від
“30” серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри
Карп К.І. Карпенко
(підпис) (прізвище та ініціали)

“30” серпня 2021 року

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
передфахової підготовки
(назва)

Протокол від
“31” серпня 2021 року № 1

Голова
Вовк О.Ю. Вовк
(підпис) (прізвище та ініціали)

“31” серпня 2021 року

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

- 1) Карпенко Катерина Іванівна, завідувачка кафедри, доктор філософських наук, професор
- 2) Москвін Ярослав Вікторович, асистент кафедри філософії

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь:

- 1) Карпенко Катерина Іванівна, завідувачка кафедри, доктор філософських наук, професор

Професійні інтереси: Проблеми біоетики висвітлені в докторській дисертації, монографії та більше ніж 20 публікаціях, брала участь у стажуванні з біоетики в Будапешті (Hungary, CEU), у наукових та науково-практичних конференціях з біоетики в Україні, Італії, Нідерландах, США та інш., як директор Центру гендерної освіти значну увагу приділяє гендерній складовій біоетики

Посилання на рофайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=8573>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=OH9IYdsAAAAJ&hl=ru>

<https://orcid.org/0000-0002-6579-1785>

<https://publons.com/researcher/3953642/kateryna-karpenko>

Контактний телефон +380679513549

Корпоративна пошта викладача: ki.karpenko@knmu.edu.ua

Консультації очні:

відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі (за попередньою домовленістю);

Консультації онлайн:

на одній з платформ: Moodle, ZOOM, Google Meet, згідно з графіком.

Локація: м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116

роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

- 2) Абашнік Володимир Олексійович, професор кафедри філософії, доктор філософських наук, професор

Професійні інтереси: філософія, історія філософії, філософія права, етика

Посилання на профайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=16377>

<https://orcid.org/0000-0002-2584-5929>

https://scholar.google.com/citations?user=_I10_LAAAAAJ&hl=uk

Контактний телефон: +380686140010

Корпоративна пошта викладача: vo.abashnik@knmu.edu.ua

Консультації очні:

відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі (за попередньою домовленістю);

Консультації онлайн:

на одній з платформ: Moodle, ZOOM, Google Meet, згідно з графіком.

Локація: м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116

роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

3) Гончаренко Леонід Олександрович, доцент кафедри філософії,
кандидат філософських наук

Професійні інтереси: філософія, етика, геронтологія

Посилання на профайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=8578>

<https://publons.com/researcher/3949868/leonid-honcharenko/>

<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=LQEkgAoAAAAJ>

<https://orcid.org/0000-0003-2436-803X>

Контактний телефон: +380508204078

Корпоративна пошта викладача: lo.honcharenko@knmu.edu.ua

Консультації очні:

відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі (за попередньою домовленістю);

Консультації онлайн:

на одній з платформ: Moodle, ZOOM, Google Meet, згідно з графіком.

Локація: м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116

роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

4) Дейнека Володимир Васильович, старший викладач кафедри філософії.

Професійні інтереси: філософія, історія філософії, етика, логіка, релігієзнавство.

Посилання на профайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=124>

<https://publons.com/researcher/3947072/volodymyr-deineka/>

<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=Bmd0nGkAAAAJ>

<https://orcid.org/0000-0001-7228-897X>

Контактний телефон: +380967725740

Корпоративна пошта викладача: vv.deineka@knmu.edu.ua

Консультації очні:

відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі (за попередньою домовленістю);

Консультації онлайн:

на одній з платформ: Moodle, ZOOM, Google Meet, згідно з графіком.

Локація: м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116

роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

5) Рогова Алла Валентинівна, асистентка кафедри філософії
Професійні інтереси: філософія, якість освіти, проблеми етикету, дискримінація та міжкультурні комунікації.

Посилання на профайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=492>

<https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-8553-7370>

Контактний телефон: +380677575133

Корпоративна пошта викладача: av.rohova@knmu.edu.ua

Консультації очні:

відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі (за попередньою домовленістю);

Консультації онлайн:

на одній з платформ: Moodle, ZOOM, Google Meet, згідно з графіком.

Локація: м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116

роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

б) Москвін Ярослав Вікторович, асистент кафедри філософії

Професійні інтереси: антропологія, етична теорія, філософія мистецтва.

Профайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=15391>

Контактний телефон: +380988524412

Корпоративна пошта викладача: yv.moskvin@knmu.edu.ua

Консультації очні:

відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі (за попередньою домовленістю);

Консультації онлайн:

на одній з платформ: Moodle, ZOOM, Google Meet, згідно з графіком.

Локація: м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116

роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Етика» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Медицина» та проекту Стандарту вищої освіти України, другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 221 «Стоматологія».

Опис навчальної дисципліни. Вивчення дисципліни «Етика» спрямоване на ознайомлення студентства із цілісним уявленням про специфіку етики, вироблення навичок їх реалізації на практиці, обґрунтування необхідності засвоєння етичного знання з метою використання його у майбутній професійній діяльності; сприяння формуванню високої моральної відповідальності. Курс етики спрямований на опанування найголовніших засад взаємовідносин між людьми; на вивчення етики як практичної філософії; на розуміння головних характеристик етичних теорій, які фіксують зміни в сучасному суспільстві та пояснюють їх.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є етика як наука про мораль, її сутність, походження та розвиток.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Етика» має, передусім, зв'язки з такими дисциплінами, як «Філософія», «Релігієзнавство», «Етикет у суспільстві та медицині», «Етичні проблеми в медицині», «Біоетика», «Академічна доброчесність».

Пререквізити: Для вивчення дисципліни є бажаним попереднє засвоєння інших предметів суспільно-гуманітарного напрямку, в першу чергу «Філософія» і «Логіка, формальна логіка» натомість, це не є обов'язковим.

Постреквізити: знання принципів і засад академічної доброчесності суттєво впливає на весь подальший процес навчання, оскільки стимулює зміни моральних орієнтирів у студентів по відношенню до власного навчання і до цінностей життя в цілому.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE
<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4118>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни етика є залучення до фундаментальних моральних та естетичних цінностей, перетворення їх у стійкі переконання та мотиви поведінки, пробудження відчуття відповідальності за самовдосконалення, формування уміння орієнтуватися у світі міжлюдських відносин на основі сучасних гуманістичних принципів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є з'ясування сутності основних категорій етики; опис та розкриття предмету етики, її актуальності та її проблематики;

аналіз основних етапів виникнення та розвитку зарубіжної і вітчизняної етичної думки;
продемонструвати специфіку основних шкіл, напрямків та концепцій етичної думки;
розкриття змісту основних етичних теорій;
розглянути моральні засади сучасних міжособистісних відносин.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна:

знання основних етапів виникнення та розвитку зарубіжної і вітчизняної етичної думки;
знання основних шкіл, напрямків, концепцій етичної думки; змісту основних етичних теорій та загальних моральних засад суспільства;
вміння пояснити основні проблеми етичної думки, особливості її розвитку;
вміння пояснити основні поняття категоріального апарату етики; та вміння характеризувати особливості різних типів моралі;
використовувати отримані знання задля розуміння сучасних реалій;
шанобливо і дбайливо ставитися як до світової, так і до вітчизняної культурної спадщини і традицій;
поєднувати професійні знання з фундаментальними моральними та естетичними цінностями;
відповідально ставитися до професійних обов'язків;
вміти налагоджувати ефективну комунікацію з урахуванням етики та етикету.

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

Інтегральні: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим;
Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
Здатність приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії;
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою;
Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді;

здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі;

здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій;

сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

Здатність застосовувати навички співпереживання та розвивати емоційний інтелект;

Здатність висловлювати та відстоювати чітку моральну позицію.

Вміння самостійно приймати рішення та займати свідому позицію в житті;

Відповідальність за власні дії;

Вміння працювати у команді;

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів: 3	Напрямок підготовки: 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва)	Курс за вибором
Загальна кількість годин: 90	Спеціальність: 221 «Стоматологія» (шифр і назва)	Рік підготовки:
		1-й
		Семестр 1-й або 2-й
		Лекції

Годин навчання: аудиторних – 40 самостійної роботи студента – 50	Освітньо- кваліфікаційний рівень: <u>магістр</u> ОПП «Стоматологія»	10 год.	–
		Практичні	
		30 год.	–
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		50 год.	–
		Індивідуальні завдання:	
–			
Вид контролю: залік			

2.1 Опис дисципліни.

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Предмет і завдання етики у сучасних умовах. Основні етапи розвитку етичної думки	2	вступна
2	Сутність, походження та історичний розвиток моралі. Структура моралі та її функції	2	тематична
3	Моральна свідомість. Моральний вибір як етична проблема. Відповідальність та свобода	2	тематична
4	Етичний сенс глобальних проблем сучасної цивілізації та перспективи їх розв'язання. Моральна культура особистості та її формування	2	тематична
5	Моральна культура спілкування та етикет. Професійна етика лікаря	2	підсумкова
	Всього годин	10	

2.2.2 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Предмет і завдання етики у сучасних умовах	2	Розповідь, пояснення, індуктивний	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
2	Основні етапи розвитку етичної думки	4	Словесні, наочні, практичні	Поточний контроль

3	Сутність, походження та історичний розвиток моралі	2	Синтетичний: Презентація, ілюстрація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
4	Структура моралі та її функції	2	Словесні, наочні, практичні	Поточний контроль
5	Моральна свідомість	2	Словесні, наочні, практичні	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
6	Моральний вибір як етична проблема. Відповідальність та свобода	4	Розповідь, пояснення, індуктивний	Тестовий контроль
7	Етичний сенс глобальних проблем сучасної цивілізації та перспективи їх розв'язання	4	Розповідь, пояснення, індуктивний	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
8	Моральна культура особистості та її формування	4	Презентація, ілюстрація	Поточний контроль
9	Моральна культура спілкування та етикет	4	Словесні, наочні, практичні	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
10	Професійна етика лікаря	2	Синтетичний: Презентація, ілюстрація	Підсумковий контроль: залік
	Всього годин	30		

2.2.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Предмет і завдання етики у сучасних умовах	5	Робота з джерелами	Поточний контроль
2	Основні етапи розвитку етичної думки	5	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Стенова доповідь, Тестовий контроль
3	Сутність, походження та історичний розвиток моралі	5	Підготовка виступу (презентації)	Поточний контроль
4	Структура моралі та її функції	5	Робота з	Виступ на

			джерелами	задану тему
5	Моральна свідомість	5	Робота з джерелами	Творчі завдання, Тестовий контроль
6	Моральний вибір як етична проблема. Відповідальність та свобода	5	Підготовка есе	Поточний контроль
7	Етичний сенс глобальних проблем сучасної цивілізації та перспективи їх розв'язання	5	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Перевірка творчих робіт
8	Моральна культура особистості та її формування	5	Підготовка есе	Поточний контроль
9	Моральна культура спілкування та етикет	5	Частково-пошуковий, дослідницький	Перевірка творчих робіт
10	Професійна етика лікаря	5	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Тестовий контроль, Залік
	Всього годин	50		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти в Харківському національному медичному університеті, затвердженої наказом ХНМУ від 21.08.2021 № 181.

Контроль поточної навчальної діяльності здійснюється викладачем академічної групи на кожному практичному занятті відповідно до нижчезазначених видів діяльності з використанням певних критеріїв оцінювання:

1. УСНА ВІДПОВІДЬ:

“відмінно” ставиться за повну, вичерпну відповідь на основні питання, а також на додаткові питання викладача. При цьому студент повинен продемонструвати глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, вдало ілюструвати їх прикладами із життя або художньої літератури, продемонструвати вміння відстоювати власну точку зору при розв'язанні задач, проблемних ситуацій, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

“добре” загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки **“відмінно”**, при недостатньо повній відповіді на деякі питання.

"задовільно" виставляється, якщо студент засвоїв основні положення курсу, володіє необхідним мінімумом понять, може використати їх при розв'язанні задач. При цьому можливі нечіткі відповіді на деякі основні і додаткові питання, а також репродуктивність мислення.

"незадовільно" ставиться тоді, коли не виконуються названі вище вимоги.

2. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОПОВІДІ (РЕФЕРАТУ) В АУДИТОРІЇ:

"відмінно" ставиться за вміння чітко, зрозуміло донести основні положення проблеми в межах наданого для цього часу (7-10 хвилин), за відповіді на запитання аудиторії, за вміння володіти її увагою, а також за емоційно натхнений контекст доповіді і належне технічне оформлення реферату відповідно до вимог наукових праць.

"добре" ставиться при виконанні вище визначених умов, але при недостатньо повному виконанні їх обсягів.

"задовільно" ставиться, якщо студент демонструє виключно репродуктивний підхід до викладання проблеми без елементів творчості, без належного оформлення тексту реферату.

"незадовільно" ставиться у тому випадку, коли студент не в змозі презентувати реферат, не володіє матеріалом, який у ньому викладений, а також у тому випадку, якщо реферат взагалі не підготовлений.

3. СТЕНДОВА ВІДПОВІДЬ:

"відмінно" ставиться за повну, вичерпну відповідь на поставлене питання, коли студент має продемонструвати не тільки глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, а і вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

"добре" - загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки "відмінно" при недостатньо повній або вірній відповіді на питання.

"задовільно" виставляється, якщо відповідь є нечіткою, недостатньо аргументованою, неповною або у більшій мірі невірною.

"незадовільно" ставиться тоді, коли відповідь відсутня або є невірною.

4. АКТИВНІСТЬ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ:

Оцінюється заохочувальними балами відповідно до участі у обговоренні питань, а також з урахуванням якості наданих відповідей.

5. **САМОСТІЙНА ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА** оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті з урахуванням виконання наступних вимог:

- додатково підготовлена інформація з теми заняття вдома;
- здійснено знайомство з першоджерелами;
- здійснено рецензування джерел (анотації);
- підготовка презентаційних матеріалів;
- робота з нормативними джерелами;
- портфолію;
- підготовка есе;

- виконання творчих завдань.

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни та підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється оцінка за національною 4-бальною шкалою. Підсумковий бал з ПНД визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1.

Таблиця 1. Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу:

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4.27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

3.2 Питання до заліку

1. Етика як філософська наука про мораль: предмет, структура і функції.
2. Взаємозв'язок етики з іншими науками, що вивчають мораль.
3. Основні завдання етики в сучасних умовах.
4. Етичні ідеї Стародавнього світу.
5. Етична думка Середньовіччя та Відродження.
6. Етичні вчення Нового часу.
7. Західна етична думка ХХ століття.

8. Історія естетичної думки в Україні.
9. Передумови виникнення моралі.
10. Моральні звичаї родоплемінного суспільства.
11. Система моралі Давнього Сходу.
12. Мораль і звичаї античності.
13. Станово - корпоративна мораль Середньовіччя.
14. Основні тенденції розвитку моралі у сучасній цивілізації.
15. Природа і сутність моралі.
16. Специфіка моралі.
17. Головні соціальні функції моралі.
18. Проблема морального вибору і свободи особистості.
19. Моральний конфлікт й оптимальні шляхи його розв'язання.
20. Моральна відповідальність: сутність і специфіка.
21. Структура моралі.
22. Структура моральної свідомості.
23. Добро і зло як провідні поняття моральної свідомості й категорії етики.
24. Мораль та економіка.
25. Мораль і політика.
26. Мораль і релігія.
27. Мораль і мистецтво.
28. Співвідношення права і моралі.
29. Етичний сенс екологічних проблем.
30. Турбота про здоров'я й виживання - моральний імператив сучасності.
31. Проблема голоду в світі загальнолюдських моральних цінностей.
32. Моральні основи взаємодії культур.
33. Проблеми війни та миру крізь призму моралі.
34. Поняття моральної культури.
35. Зміст і структура моральної культури особистості.
36. Зміст і структура моральної культури посадової особи (керівника).
37. Формування особистості та її культури.
38. Справедливість, обов'язок і відповідальність.
39. Сенс життя і щастя.
40. Совість, гідність і честь.
41. Цінності та ціннісні орієнтації у системі людської діяльності.
42. Сутність спілкування, його мета і моральний сенс.
43. Основні типи, принципи та суперечності спілкування.
44. Моральна культура спілкування, її зміст і вияви.
45. Етикет як морально - естетична культура спілкування.
46. Моральна цінність товариськості.
47. Моральна цінність дружби.
48. Моральна цінність любові.
49. Моральні основи шлюбно-сімейних стосунків.
50. Умови виникнення й призначення професійної етики.
51. Види професійної етики та їх гуманістична спрямованість.

52. Особливості професійної етики медичних працівників.

3.3. Правила оскарження оцінки: кожний студент має право на оскарження отриманої оцінки, для чого передусім, має звернутися до свого викладача, а за необхідності – до завідувачки кафедри, професорки Карпенко К.І. (головний корпус, 3-ій поверх, к. 117; на електронну пошту ki.karpenko@knmu.edu.ua).

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Силабус та сам процес викладання дисципліни враховує можливість повноцінного залучення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Кафедра філософії – це простір, вільний від будь-якої дискримінації, дружній до осіб з особливими освітніми потребами.

Академічні очікування від студентів/-ок. Вимоги до курсу

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його. Відпрацювання відбувається онлайн та/або оффлайн згідно «Положення про порядок відпрацювання студентами Харківського національного медичного університету навчальних занять» та відповідно до графіку прийому відпрацювань, розміщеному на інформаційному стенді кафедри / на сторінці кафедри на платформі Moodle.

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час **лекційного заняття** студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз`яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії. Основні «так» і «ні»

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача (так само в онлайні);
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику під час занять.

Порядок інформування про зміни у силабусі. Викладач зобов`язаний проінформувати студентство про зміни, внесені до силабусу. Оновлений силабус розміщується на офіційному сайті університету відповідно до встановленого порядку.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Навчання в рамках дисципліни відбувається згідно Положення про академічну добротність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті (див. [http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc uchproc/polog ad etyka text.pdf](http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf))

). Усі факти порушення академічної доброчесності як з боку студента, так і з боку викладача можуть бути винесені на розгляд Комісії з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами (див. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf).

Кафедра філософії підтримує нульову толерантність до плагіату.

Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук. Використання електронних гаджетів допускається виключно в навчальних цілях і з дозволу викладача.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Етика: Навч. посібник / В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська та ін.; за ред.проф. В.О.Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2021. – С.5-13.
2. Етика: підручник. / М. Тофтул. – К.: Академія, 2021. – 440 с.
3. Соціально-філософські та етичні проблеми медицини. Навчальний посібник. / під заг. ред. А.П. Алексеєнко, В.М. Лісового. – Харків, 2010, Колегіум. – 340 с.
4. Арістотель. Нікомахова етика. – К.: 2021. – 480 с. Електронний ресурс. Режим доступу: ae-lib.org.ua
5. Марк Аврелій. Наодинці з собою: роздуми. Пер. з грецької: Ростислав Паранько. – Л.: Апріорі, 2018. –182 с
6. Ясперс К. Психологія світоглядів; пер. з нім. О. Кислюка, Р. Осадчука. – К.: Юніверс, 2009. – 464 с.
7. Гегель Г. В. Основи філософії права, або Природне право і державознавство; пер. з нім. Р. Осадчука та М. Кушніра. – К.: Юніверс, 2000. – 336 с.
8. Ушкалов Л. Ловитва невловного птаха: життя Григорія Сковороди. – К.: Дух і Літера, 2017. – 368 с.
9. Dimmock Mark, Fisher Andrew Ethics for A-level. – 2017. – 248 p. // <https://open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/475>.

Допоміжна:

1. Matthews George Introduction to Philosophy: Ethics. – 2019. – 113 p. // <https://press.rebus.community/intro-to-phil-ethics/>
2. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. – Харків: КСД, 2020. – 160 с.
3. Куннас Т. Зло. Розкриття сутності зла у літературі та мистецтві. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 288 с.
4. Бердяев Н.А. О назначении человека. – М.: Амрита, 2019. – 460 с.
5. Сенека, Л.-А. Діалоги; пер. з латин. А. Содомора. – Львів: Апріорі, 2016. – 320 с.

6. Седакова О. Найкращий університет. Епоха, особа, традиція; пер. з рос. М. Коцюбинської, В. Богуславської, Л. Лисенко та ін. – К.: Дух і Літера, 2011. – 248 с.
7. Бонхеффер Д. Етика. – М.: ББИ, 2013. – 501 с.
8. Вундт В. Етика: Принципы нравственности. Области нравственной жизни. — М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2011. – 264 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE:

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4118>

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті:

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами

Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану:

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dysc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ:

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті:

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

Інклюзивна освіта:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-1632&Itemid=33&lang=uk

Академічна доброчесність:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx